

WOLONTARIAT W GRECJI

Radości i smutki greckich wolontariuszy

Grecja kojarzy się nam zwłaszcza ze starożytnością. Ateny i Sparta to kolebki dwóch odmiennych kultur, które były wzorem dla rozwoju późniejszej kultury europejskiej.

W Grecji wykształciła się demokracja, uważana przez wielu za najlepszy ustrój polityczny, jaki dotychczas wymyślono. W starożytnych państwach-miastach greckich odbywały się pierwsze igrzyska olimpijskie. Zobaczmy, jak w kolebce naszej kultury rozwija się wolontariat.

Tło historyczne

Rozwój wolontariatu w Grecji jest ściśle związany z wydarzeniami historycznymi i zmianami polityczno - społecznymi, które miały miejsce w latach 1950 - 1980. Na stronach internetowych "Euro - Volunteer" znaleźliśmy informację: "na tle państw Europy zachodniej Grecja nigdy nie mogła się poszczycić wielkimi osiągnięciami w systemie opieki społecznej". Przyglądając się historii tego państwa fakt ten można wytłumaczyć rządami junty wojskowej, która rządziła Grecją do połowy lat siedemdziesiątych oraz przywrócenia instytucji parlamentu w konstytucji uchwalonej w 1975 r. W Grecji nie mogła więc rozwijać się pozapaństwowa działalność dobroczynna i profesjonalne wsparcie dla potrzebujących opieki. Pomoc opierała się przede wszystkim na wolontariacie rodzinnym, wspieranym przez organizacje kościelne i organizacje tradycyjne, takie jak Czerwony Krzyż, organizacje kobiece i młodzieżowe. Lata osiemdziesiąte przyniosły zwrot w rozwoju organizacji wolontarystycznych. Wtedy właśnie rząd uznał, że działalność tych organizacji jest formą filantropii przedstawicieli klasy średniej, która była nie do zaakceptowania w społeczeństwie socjalistycznym z rozwiniętym systemem pomocy socjalnej.

Do 1990 r. - w nowych warunkach politycznych i społecznych - działalność dla "dobra społecznego" wymagała zaangażowania wielu ludzi. Doszło do rozkwitu wielu organizacji samopomocowych (opartych przede wszystkim na wolontariacie), niezależnych od władz państwowych.

W 1997 r. dzięki funduszom Unii Europejskiej (Europejski Fundusz Socjalny) rozpoczęto gromadzenie podstawowych danych dotyczących wolontariatu, co miało zapoczątkować połączenie organizacji korzystających z pracy wolontariuszy. Dzięki tym badaniom informacje na temat wolontariatu są obecnie powszechnie dostępne. Specjalnie promowano pomoc społeczną i prawa człowieka oraz pracę na rzecz rozwoju kultury i edukacji. .

Wolontariat a sektor publiczny

Do niedawna greccy wolontariusze nie pracowali w instytucjach rządowych (takich jak domy pomocy społecznej, domy dziecka). Wynikało to z dość przypadkowego rozwoju wolontariatu i - jak wspomniano wyżej - głównie wolontariatu rodzinnego oraz z sytuacji politycznej Grecji. Obecnie sytuacja ta zmienia się. Lokalne władze coraz częściej zauważają korzyści wynikające z działań społeczeństwa na rzecz swoich środowisk. Wolontariusze "pojawiają się" w szpitalach i domach starców. Są to przede wszystkim osoby związane z Greckim Czerwonym Krzyżem. Okazuje się, że w pewnych warunkach wolontariusze mogą skutecznie zastępować wykwalifikowanych pracowników. Korzyść jest więc dwustronna. Państwo angażując obywateli do pracy społecznej, zapewnia sobie pomoc w realizacji obowiązków wobec społeczeństwa, z drugiej strony daje satysfakcję i możliwość samorealizacji pracującemu wolontariuszowi. Jednak wobec zmniejszania funduszy publicznych i ograniczeń finansowych na pomoc społeczną, wolontariat w Grecji boryka się z tymi samymi problemami, co w innych krajach europejskich - zaczyna być traktowany jako forma zastępowania pomocy, której powinno udzielać państwo. Obowiązki wolontariuszy nie są wsparte konkretnymi środkami finansowymi. Można więc sądzić, że państwo swoje powinności wobec obywateli przerzuca na nich samych.

Prawo i definicje

W Grecji nie obowiązuje żadna definicja pracy wolontarystycznej. Trudno mówić o planowaniu rozwoju wolontariatu, brakuje wzorca pracy wolontariusza. W ustawodawstwie greckim istnieją przepisy prawne dotyczące zasad działalności stowarzyszeń i organizacji (wybory władz, prowadzenie księgowości, składanie rocznych deklaracji rozliczeniowych), nie wyróżnia się jednak organizacji działających na polu wolontariatu. Wynikiem tej sytuacji są problemy, z jakimi boryka się jedna z największych organizacji skupiających wolontariuszy: Czerwony Krzyż. Ochotnicy nie mają prawnie zapewnionej opieki socjalnej. Ich sytuacja (przede wszystkim ubezpieczenie) zależy od dobrej woli organizacji, w której pracują. Inaczej wygląda praca Greków, którzy np. za pośrednictwem "Francuskich Lekarzy" ("French Doctors") wyjeżdżają za granicę. Jako pracownicy są ubezpieczani w towarzystwach ubezpieczeniowych (np. Urban Insurance Fund - IKA), co zapewnia im ochronę w razie wypadku lub choroby. Takie zagraniczne ubezpieczenie wynika z obustronnego porozumienia między wolontariuszem a zatrudniającą go instytucją. W dużych organizacjach (Czerwony Krzyż, „Francuscy Lekarze“) kontrakty podpisywane są między wolontariuszem a organizacją, w kraju do którego on wyjeżdża.

Pierwszą inicjatywą zmierzającą do uprawomocnienia wolontariatu jest uchwalona 15 września 1998 r. przez parlament Grecji ustawa "O zdrowiu i pomocy", na mocy której w Ministerstwie Zdrowia i Opieki Społecznej powołany został specjalny departament rozwoju wolontariatu, podzielony na dwa wydziały: opieki zdrowotnej i społecznej. Zgodnie z ustawą Międzynarodowy Dzień Wolontariusza (5 grudnia) stał się obowiązującym w Grecji Narodowym Dniem Wolontariusza. Ustawa nałożyła również na państwo obowiązek powołania ogólnokrajowej Federacji Organizacji Wolontarystycznych.

Wolontariat w liczbach

Dane na temat wolontariatu w Grecji są jedynie szacunkowe. Trudno bowiem oprzeć się na konkretnych liczbach, jeżeli ich nie ma. Ostatnią instytucją, która zajmowała się zbieraniem danych, był europejski VOLMED. Liczby, na których opiera się niniejsze opracowanie, pochodzą ze statystyk sporządzonych przez VOLMED w 1997 r. Liczba badanych osób i instytucji nie jest imponująca, gdyż VOLMED przeprowadził swoje badania (w organizacjach zajmujących się pomocą społeczną i zdrowiem) na grupie 72 wolontariuszy, z których 45,8% stanowili mężczyźni natomiast kobiety 54,2%. Pod względem wieku badani dzielili się w następujący sposób:

Badania wykazały, że większość młodych wolontariuszy chętniej uczestniczy w pracach związanych z ochroną środowiska i obroną praw człowieka niż z pomocą społeczną czy zdrowotną. Natomiast do pracy wolontarystycznej w Open Care Centre (Otwarte Centrum Pomocy), polegającej głównie na pomocy osobom starszym, zgłaszają się zwłaszcza ludzie starsi, którzy chętnie pracują na rzecz swoich rówieśników. Poza aglomeracjami miejskimi wolontariuszami są zazwyczaj mężczyźni, a w regionach zurbanizowanych wolontariat zdominowany jest przez kobiety lepiej wykształcone i o lepszej sytuacji materialnej.

Rozwój wolontariatu w Grecji jest nietypowy. Dane o wolontariuszach i organizacjach pozarządowych są niekompletne i trudno dostępne. Od kilku lat rośnie liczba wolontariuszy i udział organizacji pozarządowych w działalności na rzecz "dobra społecznego". Wzrasta również zainteresowanie państwa wspieraniem działań wolontarystycznych.

Wybrane organizacje pozarządowe w Grecji skupiające wolontariuszy

WOLONTARIAT AKCYJNY

Organizacja na rzecz Ochrony Wolontariuszy w Grecji -(Conservation Volunteers in Greece - CVG)

Adres internetowy CVG: <http://users.otenet.gr/~cvgpeep>

Jest to organizacja non profit skupiająca wolontariuszy, zrzeszona w Alliance of European Voluntary Service Organisations (Sojuszu Europejskich Organizacji Wolontarystycznych). Przy współpracy z partnerami euro-

pejskimi organizuje międzynarodową wymianę młodzieży. CVG jest również członkiem Voluntary Work and the Natural Environment, czyli greckiej sieci organizacji wolontarystycznych działających na rzecz ochrony środowiska naturalnego. Głównym celem tej organizacji jest międzynarodowa wymiana młodzieży oraz ochrona pracy młodych ludzi.

Formy działania: włączanie się do organizacji międzynarodowych letnich obozów tzw. workcampów. Wyjazdy odbywają się w czasie wakacji i trwają trzy tygodnie.

W czasie zimy wolontariusze biorą udział w zalesianiu terenów przy aglomeracji ateńskiej. Organizowane są również szkolenia oraz imprezy integracyjne dla wolontariuszy biorących udział w wyjazdach wakacyjnych.

Czym zajmują się wolontariusze w czasie letnich obozów w Grecji? Prowadzą działania na rzecz ochrony środowiska naturalnego: np. budowa systemów przeciwpożarowych w lesie, zalesianie, zbieranie odpadków w lasach, ustawianie znaków ostrzegawczych na terenach leśnych.

Uczestniczą w działaniach na rzecz kultury: odbudowa tradycyjnej architektury budowlanej Grecji, pomoc w pracach archeologicznych. Pomagają malować szkoły, konstruować i budować place zabaw. Praca planowana jest na 5-6 godzin dziennie z krótkimi przerwami. Po pracy wolontariusze mają czas wolny. W niedzielę się nie pracuje. Obciążenie pracą zależy od samego wolontariusza. W swoich folderach organizacja informuje: "...pracujesz tak dużo, jak chcesz, i tak dużo, jak możesz..." W czasie obozów wolontariusze są ubezpieczeni od następstw nieszczęśliwych wypadków oraz otrzymują ubezpieczenie zdrowotne.

Jak zostać uczestnikiem workcampów w Grecji? Kontakt można nawiązać za pośrednictwem organizacji zrzeszonej w Alliance of European Voluntary Service Organisations (Sojuszu Europejskich Organizacji Wolontarystycznych).

W Polsce organizacją letnich obozów powiązanych z pracą zajmuje się Stowarzyszenie Promocji Pracy Ochotniczej z siedzibą w Warszawie, ul. Nowy Świat 18/20. (adres internetowy: <http://www.workcamps.poland.org/>) Tam również można dowiedzieć się, jakie warunki trzeba spełnić, aby wyjechać na obóz, i jaka jest procedura przyjmowania zgłoszeń.

WOLONTARIAT STAŁY

Inicjatywa ARGO - program Greckiego Czerwonego Krzyża (Hellenic Red Cross)

Obszar działań: pomaganie ludziom chorym, niepełnosprawnym, rodzinom patologicznym, matkom samotnie wychowującym dzieci.

Rok powstania: 1990.

Personel organizacji: 411 wolontariuszy oraz 47 pracowników etatowych. Co tydzień pomagają 400 nowym osobom. Wolontariusze odpowiedzialni są za koordynację pracy (pozyskiwanie wolontariuszy, pomaganie im w pracy), kontakty ze środowiskiem lokalnym, zarządzanie finansami, planowanie pracy i zatrudnienia, prowadzenie grup wolontariuszy.

Wolontariusze: większość to osoby ze średnim wykształceniem, powyżej 30 lat, kobiety. Organizacja jest do dyspozycji wolontariuszy 24 godziny na dobę. Organizowane są szkolenia oraz imprezy okolicznościowe.

Wolontariusze pracują przede wszystkim z osobami niepełnosprawnymi, robią zakupy, pomagają w pracach domowych. Większość wolontariuszy stanowią kobiety, które nie pracują zawodowo, prowadzą

własne gospodarstwa domowe (w punkcie "zawód wolontariuszy" organizacja podaje: gospodynie domowe).

Finansowanie: Inicjatywa ARGO finansowana jest w 50% z prywatnych dotacji, drugie 50% to środki własne pochodzące z prowadzonych przez organizację zbiórek i imprez (w dalszym opracowaniu nazywać je będziemy: własne środki pozyskiwane dzięki inicjatywom prowadzonym przez organizację).

ARGO nie podaje, ile wolontariuszy pracuje indywidualnie.

Propozycje i Mechanizmy na rzecz nowej Drogi Życia (Proposal and Movement for an Alternative Way of Live)

Obszar działań: organizacja nastawia się na grupy zagrożone i dotknięte narkomanią, są to działania głównie profilaktyczne, skierowane do rodziców i nauczycieli oraz studentów.

Wolontariusze: w organizacji pracuje 150 wolontariuszy, 45 mężczyzn oraz 95 kobiet, głównie osoby młode, poniżej 30 lat (100 osób); osoby starsze, powyżej 60 lat stanowią znikomą odsetkę (5 osób). 60% wolontariuszy to osoby z wykształceniem

wyższym: nauczyciele, socjologowie, psychologowie, lekarze. Organizacja korzysta z ich wsparcia przez 5 godzin w tygodniu. Ich praca polega na: "wykorzystywaniu wiedzy i doświadczenia, jakie zdobyli w trakcie pracy przeciw szerzącej się narkomanii". Organizacja nie podaje, jakie działania podejmuje wolontariusze.

Finansowanie: 40% to fundusze publiczne, 20% dotacje prywatne, 40% to własne środki pozyskiwane dzięki inicjatywom prowadzonym przez organizację.

Warto również wspomnieć o organizacjach działających na rzecz ochrony środowiska naturalnego, które w Grecji zajmują bardzo ważne miejsce w szerzeniu idei wolontariatu. W tych organizacjach, według danych podawanych przez Europejskie Centrum Wolontariatu (European Service Centre), skupiona jest ponad połowa greckich wolontariuszy. Są to przede wszystkim ludzie młodzi, posiadający wykształcenie co najmniej średnie.

Źródło obu artykułów o Grecji:

European Voluntary Centre

Euro-Volunteer Information Pool

Encyklopedia Multimedialna "Wiem"

Stowarzyszenie Promocji Pracy Ochotniczej

Conservation Volunteers in Greece

Opracowanie:

Marcin Dadel - Centrum Wolontariatu w Słupsku

Tłumaczenie materiałów w języku angielskim:

Olga Romanowska,

Marcin Dadel